

ĐỀ bài

NHẬN XÉT CỦA ANH
(CHỊ) VỀ NHÂN VẬT “TÔI”
(NGƯỜI KỂ CHUYỆN)
TRONG TRUYỆN NGẮN

Một người

Hà Nội

CỦA NGUYỄN KHẢI.

Bài làm

Người kể chuyện xưng “tôi” là một kiều người kể chuyện được nhân vật hóa, một trong những đặc điểm quen thuộc của văn xuôi Nguyễn Khải. Là nhân vật, anh ta không nhất thiết có cùng quan điểm về đời sống với tác giả. Nhưng ở các sáng tác thuộc hai giai đoạn 1978 của Nguyễn Khải, nhân vật này mang nhiều nét “cái tôi tác giả”, cái “tôi tự truyện”. Sự hiện diện của nhân vật “tôi” trong tác phẩm góp phần tạo dựng một không khí giao tiếp tin cậy và cởi mở với người đọc. Trong truyện ngắn *Một người Hà Nội*, hình ảnh người kể chuyện là một nhân vật sắc nét của tác phẩm.

Đó là một người đã chứng kiến và tham gia vào nhiều chặng đường lịch sử của dân tộc với tư cách là một anh bộ đội cụ Hồ từ chiến khu Việt Bắc về tiếp quản Thủ đô, cảm nhận những việc được và chưa được trong thời kì cải tạo tư sản, khôi phục kinh tế ở miền Bắc, sống những năm tháng đầy gian khổ, hi sinh nhưng cũng rất hào hùng của cuộc kháng chiến chống Mĩ cứu nước, vui sướng và xúc động với đại thắng mùa xuân năm 1975 của dân tộc, có biết bao chiêm nghiệm, suy tư về lẽ đời trong thời kì đổi mới...

“Tôi” là một người rất yêu Hà Nội, am hiểu sâu sắc về Hà Nội. Từng sống gắn bó với Hà Nội qua nhiều thời đoạn, nhiều chặng đường hiện thực của đất nước, tôi đã cảm nhận và khám phá nhiều vẻ đẹp của Hà Nội, con người Hà Nội. Năm 1955, khi cùng đồng đội về tiếp quản Thủ đô, “tôi” còn trẻ lắm, mới hăm bốn, hăm lăm “cái xuân xanh”, “tôi” thấy Hà Nội thật đẹp ở cái vẻ ngoài rực rỡ, náo nhiệt với bao nhiêu “phố phường” lung linh “ánh điện”. Khi đã có tuổi, “tôi” lại thấy Hà Nội đẹp ở vẻ trầm mặc, cổ kính. Từ Thành phố Hồ Chí Minh ra Hà Nội đúng dịp giáp Tết, nhìn một người “thuần thuần Hà Nội” đang lau đánh cái bát bày thủy tiên mà thấy “Tết quá; Hà Nội quá!...”. “Tôi” còn thấy Hà Nội đẹp ở sức sống bên trong mãnh liệt, trường tồn như cây si cổ thụ ở đền Ngọc Sơn... Và với “tôi”, tình yêu Hà Nội niềm say mê lớn nhất với Hà Nội là những con người Hà Nội hào hoa, có bản lĩnh văn hóa, những người “mặc cái áo quá chật”, lớn nhanh hơn thời đại khiến “miếng đất sinh ra họ trở nên chật chội”, tiêu biểu cho bản sắc văn hóa Hà Nội (nhân vật cô Hiền).

“Tôi” còn là một người rất có ý thức khẳng định kinh nghiệm cá nhân, giỏi quan sát, ưa triết luận, có óc hài hước và có cái nhìn đằm thắm nhân hậu. Ân sâu trong giọng điệu vừa vui đùa, khôi hài, vừa khôn ngoan, trải đời là hình ảnh “tôi” gắn bó thiết tha với vận mệnh đất nước, trân trọng những giá trị văn hóa của dân tộc “Dân Hà Nội nhảy tàu lên Lạng Sơn buôn bán đủ thứ mà không buôn bán được vài ngàn củ thủy tiên nhỉ?”, cảm phục nhân dân mình sống một đời bình dị mà tỏa sáng nhân cách cao cả: “Những hạt bụi vàng lấp lánh đâu đó ở mỗi góc phố Hà Nội hãy mượn gió mà bay lên cho đất kinh kì chói sáng những ánh vàng!”...

“Tôi” cũng thật có “duyên” với cách kể chuyện của mình. Thiên về kể, ít tả và kể bằng phân tích, bình luận, kể bằng những gì mình đã chứng kiến, trải qua, đã nghiệm thấy...

Nhân vật “tôi” là “đồng chí Khải” là “anh Khải” (đích danh tác giả) nhưng cũng có thể hiểu là một người nào đó được phân vai người kể chuyện... Dù hiểu theo “vai” nào, “tôi” đã làm tăng tính chân thật, sức hấp dẫn cho câu chuyện và hơn thế, người đọc có dịp được đối diện, đối thoại và hiểu sâu sắc hơn về nhà văn lớn Nguyễn Khải.